

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

24014

Aşağıda belirtilen sorularımızın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Celal FIRAT
İstanbul Milletvekili

1965'ten bu yana Türkiye'de göl sayısı 240'tan 54'e düşmüştür. Bu geçen 60 yıldan her biri sulak alan olan göllerimizin dörtte üçünden fazlasını kaybettiğimiz anlamına gelmektedir. Kalan göllerimiz de susuzluk ve kirletilme baskısı altında sık sık görülen alg patlamalarıyla can çekmektedir.

Sulak alanların yaşadığı susuzlukta en büyük neden iklim krizi gibi görünse de sanayi ve tarım amaçlı yoğun yer altı suyu kullanımının daha büyük etkisi olduğu unutulmamalıdır. Tarım alanlarında yer altı suyu kullanımı Bakanlık tarafından sınırlandırılrsa bile sanayide sınırsız kullanım söz konusudur. Pek çok sanayi tesisi izinli bir yer altı kuyusuna karşılık birkaç kaçak kuyuya sahip oldukları bilinmektedir. Yakın geçmişimizde yeraltı kuyularından 5-10 metrede su çıkarken, günümüzde bu durum birçok yerde 200 – 300 metrenin altına düşmüştür. Aşırı yer altı suyu kullanımı, sulak alanların, göl ve derelerimizin de kurumasına etkili olmaktadır.

Sulak alanlarımızı tehdit eden diğer büyük sorun ise sanayi ve kanalizasyon atık sularıyla kirletilmesidir. Kirletilme sulak alanın kenarına yapımına onay verilen sanayi tesisleri olduğu kadar alanı besleyen derelerin de kirletilmiş olmasıdır. Son 24 yılda AKP iktidarı kanun ve yönetmeliklerde yaptığı yüzlerce değişiklikle çevre koruma önlemlerini kaldırıp işlevsizleştirerek sermayeye dikensiz gül bahçesi sunmuştur. Baca gazlarında olduğu gibi atık su deşarjlarında da artırılmış demenin olanaksız olduğu atık sular deşarjlarla dere, göl ve deniz kıyılarımızı kısacası sulak alanlarımızı kirletilmektedir.

Bu kirletilmenin bir sonucu oluşan “müsilaj” Marmara Denizi'nde günümüzde yeniden ortaya çıkmıştır. Bir deniz ekosistemi olduğu halde çoğunlukla kıyılarda gözlemlendiği için müsilaj bir sulak alan sorunudur. 2020 yılında AKP iktidarının kendilerine göre dahiyane çözümle Ergene Derin Deşarjı'nın ÇED süreci bile işletmeden Marmara Denizine boşaltmaya başladıktan kısa bir süre sonra deniz dibinde müsilaj oluşumu gözlenmiştir

Erdek Körfezi'nde yeniden ortaya çıkan müsilaj, 6 Kasım 2024'de Marmara Adaları çevresi ile Tekirdağ kıyılarına, 13 Kasım 2024'de İstanbul Prens Adaları'na, 5 Aralık 2024'te ise İzmit Körfezi'ne ulaşarak yaklaşık 7 hafta içinde bütün Marmara Denizi'ne yayılmış durumdadır. Bilim insanları, müsilajın suların ısınmasıyla birlikte ilkbahardan itibaren yüzeye çıkma ihtimaline dikkat çekmektedir. Deniz dibine çökmeye başlayan müsilaj, birçok canlı türünü tehdit ettiği gibi balıkçıların attıkları ağı da çekemez hale getirmektedir.

Müsilajın oluşma şartlarına katkı sağlayan onlarca faktör ve etkiden bahsedilebilir, ancak bunların içinde sadece deniz kirliliği yani denize bilinçsizce boca edilen azot ve fosforu kontrol etmek mümkündür. Yani denizin kirlilik yükü azaltılmadığı sürece müsilaja neden olan kontrol dışı faktörlerin varlığı devam ettikçe müsilaj oluşumu da devam etmektedir.

Marmara Denizi, etrafında yerleşik yaklaşık 25 milyon nüfusun, ülkenin yarısına hizmet sunmak üzere kümelenmiş yoğun sanayinin, iki yüzden fazla akarsu tarafından taşınan yayılı kaynaklardan ulaşan kirleticilerin kıskacında altındadır.

2021 yılında yüksek katılımlı çalıştaylar ve bilimsel katkılarla 22 eylemden oluşan Marmara Denizi Eylem Planı (MDEP) oluşturulmuş, Müsilaj Bilim ve Teknik Kurulu kurulmuş, Marmara Denizi özel çevre koruma bölgesi ilan edilmiş, müsilajsız Marmara'ya ulaşmak için stratejik plan hazırlanmış olsa da Marmara'nın kirlilik yükü ne yazık ki azaltılamamıştır. Örneğin 2021 yılında yüzde 51 oranında ileri biyolojik arıtmaya tabi tutulan evsel atıklar, 2024 yılında ancak yüzde 0,7 ilerleme ile yüzde 51,7 oranında arıtılabilmektedir.

Müsilajı önlemek için hazırlanan, yetersiz nitelikteki Marmara Denizi Eylem Planı'nı bile AKP iktidarı uygulamakta aciz kalmıştır. Üç yıl sonra Ekim 2024'te müsilaj çok daha hızlı yayılarak Marmara Denizi altında yoğunlaştığından Eylem Planının en önemli maddesi atık su arıtma tesislerinin ileri biyolojik arıtma niteliğine taşınmasında %1 bile başarı sağlanamadığı ortaya çıkmıştır. Müsilajın baharı beklemeden deniz yüzeye çıkarak hızla yayılması, 2025 yılının Marmara'da üç yıl önceye göre çok daha yoğun müsilaj felaketinin yaşandığı yıl olacağını göstermektedir.

Diğer taraftan Türkiye'de ki Yurttaş İnisiyatifi'nin, doğal veya kültürel çevrede insan veya diğer canlıların hayatını tehlikeye atmanın, doğal veya kültürel varlıklar üzerinde ağır tahribata yol açabilecek davranışlarda bulunmanın yahut hukuka aykırı diğer bir fiili işlemek suretiyle bütün bir ekosistemde kısa vadede telafisi mümkün olmayacak zarara yol açma tehlikesi doğuran kişilere, ayrıca suçun işlenmesinden elde edilen maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkacak ekonomik kazanca dair adli para cezası uygulanması ile ilgili olarak, TBMM'ne sunduğu Ekokırım Kanun Teklifi hakkında ise iktidarın hiçbir işlem yapmadığı da bilinmektedir.

Bu bağlamda;

1. Türkiye'de ki Yurttaş İnisiyatifi'nin hazırlayıp TBMM'ne sunduğu Ekokırım suçu işleyenlere uygulanması gereken ceza hükümlerini içeren Kanun Teklifi hakkında ne işlem yapılmıştır?
2. Marmara Eylem Planı tam anlamıyla neden uygulanmamaktadır? 2021 yılından bu yana uygulanıyor ise Müsilaj neden tekrar ortaya çıkmıştır?
3. Marmara Bölgesinde bulunan mevcut atıksu arıtma tesislerinin tamamı ileri biyolojik arıtma tesisine dönüştürülmüş müdür?
4. Marmara Denizine gemilerin atık sularını boşaltılmaması için ne gibi önlemler alınmıştır? Her gemi takip edilebilmekte midir?
5. Marmara Denizi'nin kirlilik yükünü azaltmak için acilen sanayi kuruluşlarının atık deşarjı akarsuların debisine göre yeniden düzenlenecek midir?
6. Akarsuların zehir kanalına dönüşmesine neden olan sanayi atıkları denetimleri yapılmakta mıdır? Bu denetimlerle ilgili ceza verileri nedir?
7. Çalışmayan atık arıtma tesislerini çalışır hale getirmek için bir planınız var mıdır?
8. Müsilajdan zarar görecektir tarım ve balıkçılık sektörleri için maddi destekler veya bir sigorta sistemi geliştirilecek midir?
9. Sanayi tesislerinin yeraltı su kuyuları denetlenmektedir? Tespit edilen kaçak yer altı kuyuları var mıdır? Varsa ne gibi bir işlem veya ceza uygulanmaktadır?